مەمتىمىن ھوشۇر

يىللار شۇنداق ئۆتكەن

شىنجاڭ ياشلار-ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

مەتتەمسەن ھوشنۇر

يىللار شۇنداق ئۆتكەن

(بىئوگرافىيىلىك قىسسە)

شىنجاڭ ياشلار-ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

责任编辑：尼加提·穆合力斯

责任校对：阿布列孜·阿巴斯
依巴达提·亚森

封面设计：阿里甫·夏

岁月是那样过去的（维吾尔文）

买买提明·吾守尔 著

新 疆 青 少 年 出 版 社 出 版

（乌鲁木齐市胜利路100号 邮编：830001）

新 疆 新 华 书 店 发 行

新疆金版印务有限公司印刷

850×1168毫米 32开本 8.5 印张

2005年6月第1版 2005年6月第1次印刷

印数：1—3000

ISBN7—5371—5263—2 定价：14.00元

如有印刷装订问题请直接同出版社调换

مەسئۇل مۇھەررىرى: نىجات مۇخلىس
مەسئۇل كوررېكتورلىرى: ئابلىز ئابباس
ئىبادەت ياسىن
مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: غالىب شاھ

يىللار شۇنداق ئۆتكەن

(بىئوگرافىيىلىك قىسسە)

ئاپتورى: مەمتىمىن ھوشۇر

*

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى غالىبىيەت يولى 100 - قورو، پ: 830001)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ جىڭبەن باسما چەكلىك شىركىتىدە بېسىلدى
ئۆلچىمى: 850×1168مم، 32 كەسلەم، باسما تاۋىقى: 8.5
2005 - يىل 6 - ئاي 1 - نەشرى
2005 - يىل 6 - ئاي 1 - بېسىلىشى
ISBN7 — 5371 — 5263 — 2
سانى: 1—3000
باھاسى: 14.00 يۈەن
بېسىلىشتا، تۈپلەشتە خاتالىق بولسا نەشرىياتىمىزغا ئەۋەتىڭ، تېگىشىپ بېرىمىز

ئابدۇۋەلى جارۇللايوفنىڭ ياش ۋاقتى

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

ئۆتكەن ئەسىرنىڭ بېشىدا ئىلىدا ئۆتكەن بىر قىسىم چالغۇچىلار

قاسىمجان قەمبىرى 30 ـ يىللاردا

روزى تەمبۇر 30 ـ يىللاردا

1937 - يىل سانايىنەپسە ئەزالىرى

ئەنۋەر ناسىرى

هاسان تەمبۇر

1910 ـ يىل ئەتراپىدا ئىلىدا ئۆتكەن چالغۇچىلار

(ئىككىنچى رەت سولدىن بىرىنچى كىشى كارۇشاك ئاخۇنۇم)

ئابدۇۋەلى جارۇللايوف

(1984 - يىل)

1935 ـ يىل بىر قىسىم سەنئەتچىلەر بىلەن ئۇيغۇر ئۇيۇشما ئەزالىرى ۋە ئىلىدىكى مەشھۇر زىيالىيلار

مۇقەددىمە

يىراق سەپەردىن كېلىۋاتقان يولۇچى ئېگىز بىر تۆپىلىككە يېتىپ چىقىپ، ئارام ئېلىش ئۈچۈن قورام تاش ئۈستىدە ئولتۇرۇپ پېشانىسىدىكى تەرلىرىنى سۈرتكەچ ئارقىسىغا قارىغىنىدا، يىراقلاردا قالغان داللار، ياپيېشىل بوستانلىقلار، كۆمۈشتەك يالتىراپ تۇرغان دەريا سۇلىرى، ھەر تەرەپكە قاراپ كەتكەن چىغىر يوللار ئۇنىڭ كۆز ئالدىغا بىردىنلا تاشلىنىدۇ ـ دە، شۇنچىۋالا مۇساپىنى بېسىپ تۈگەتكىنىگە ئۆزىمۇ ھەيران قالىدۇ. ئەنە شۇ ئۇزۇن سەپەردە بۇ يولۇچى تالاي جاپالارنى بېشىدىن كەچۈردى، نۇرغۇن شادلىقلارغا شېرىك بولدى، چاپىنىنىڭ رەڭگى توپىلىق يوللارنىڭ ئاچچىق چېڭىدا ئۆڭدى، تاشلىق سايلار ئۇنىڭ ئاياغلىرىنىڭ چەمىنى ئېلىپ قالدى، ھەربىر ئۆتەڭ، ھەربىر قونالغۇلاردا ئۇ ياققان گۈلخاننىڭ ئىسسىق كۈللىرى قېپقالدى؛ شۇ يولدا ئۇ يەنە تالاي قەھرىمانلارنىڭ داستانلىرىنى ئاڭلىدى، قانچە ـ قانچە دەردمەنلەرنىڭ دەردىگە قۇلاق سالدى. قانچە ـ قانچە ئاشىقلارنىڭ ناخشىسىنى تىڭشىدى...

خەلق ناخشىچىسى، ئاتاقلىق دراما ئارتىسى — ئابدۇۋەلى جارۇللايوف ئەنە شۇنداق بىر يولۇچىغا ئوخشىشىدۇ. ئۇنىڭ يېرىم ئەسىردىن ئوشۇقراق ئۆمرى سەھنىدە ئۆتتى. ئۇ ئۆز ئۆمرىدە نۇرغۇن مەشھۇر كىشىلەر بىلەن ئۇچراشتى، قانچە ـ قانچە مۇھىم ۋەقەلەرگە شاھىت بولدى، سەنئەت ئىشىدا ئاجايىپ شۆھرەتلەرنى قازاندى... ئادەم ھامان قېرىيدۇ، نۇرغۇن ئىشلار ئۇنتۇلىدۇ، بەزى كەچۈرمىشلەر خۇددى قاچاندۇر بىر چاغلاردا كۆرگەن

چۈشتەك خىرەلىشىپ كېتىدۇ، بەزى كۆڭۈلسىز ۋەقەلەرنى كىشى ئەسلەشنى خالىمايدۇ؛ يەنە شۇنداقمۇ ئىشلار بولىدۇكى، ئۇ ئۆز ئىگىسىنىڭ قەلبىدە سىر بولۇپ لەھەتكە بىللە كېتىدۇ...

ئابدۇۋەلى جارۇللايوف ئەزەلدىن ۋاقىتقا ئىنتايىن رىئايە قىلىدىغان ئادەم ئىدى. ئۇ ھەر دائىم دەل بەلگىلەنگەن سائەتتە يېتىپ كېلەتتى. سۆھبىتىمىز غۇلجىنىڭ باغلىق قورولىرىنىڭ بىرىدە بىر ئۈستەل، بىرنەچچە ئورۇندۇق قويۇلغان ئاددىي بىر ئۆيدە داۋاملىشاتتى. ئورۇق كەلگەن بۇ ئادەمنىڭ ۋۇجۇدىدا بىر غەيرەت، غۇرۇر ئۇرغۇپ تۇراتتى. خېلى ياشىنىپ قالغان بولسىمۇ زېھنى يەنىلا ئوچۇق ئىدى... ئادەم ھاياتىنىڭ ئۆزى بىر تارىخ، ئەمما بۇ تېخى قەغەز بېتىگە چۈشمىگەن تارىخ. ئۇنى يېزىق بىلەن ئىپادىلەپ ئەسەر قىلىش ئۈچۈن بىر قەلەم ئىگىسىنىڭ جاپالىق ئەمگىكى لازىم.

ئابدۇۋەلى جارۇللايوفنىڭ ئۆز ھاياتى ھەققىدىكى ھېكايىلىرى بەزىدە مېنىڭ خىيالىمنى يىراق ئۆتمۈشلەرگە ئەكېتەتتى. مۇنداق چاغلاردا مەن دېرىزىنىڭ يېنىدا چېچەكلەپ تۇرغان ئۆرۈك، چېچەكلەر ئەتراپىدا غوڭۇلدىشىپ تۇرغان ھەرىلەرنى ئۇنتۇپ كېتەتتىم. كۈنلەر ئۆتۈپ، چېچەكلەر ئورنىدا ئاچچىق غورىلار پەيدا بولدى، غورىلار تاتلىق ئۆرۈكلەرگە ئايلاندى، ئاندىن يوپۇرماقلار سارغىيىپ تۆكۈلدى. ئۇزاق قىش كېچىلىرىدىن كېيىن يەنە باھار كەلدى... مېنىڭ ئابدۇۋەلى جارۇللايوفنىڭ ھاياتى ھەققىدە يازغانلىرىممۇ ئاستا ـ ئاستا كۆپىيىشكە باشلىدى. بۇ خاتىرىلەرنى كىتاب قىلىپ تۈزۈشتە ئەسەرنىڭ پاكىتلىق قىممىتىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن ئۇنىڭغا بەدىئىي بوياقنى ئىلاج بار ئاز سۈركىدىم. ئابدۇۋەلى جارۇللايوفنىڭ بېسىپ ئۆتكەن يوللىرىنى يېزىش ئارقىلىق ئەينى يىللاردىكى تۇرمۇشنى يورۇتۇپ بېرىشكە تىرىشتىم.

مۇندەرىجە

بىرىنچى قىسىم
بالىلىق دەۋر

بىرىنچى باب توغرىكۆۋرۈكلۈك بالا 3
ئىككىنچى باب قوشنىلار 11
ئۈچىنچى باب ئەستىن چىقماس خاتىرىلەر 22
تۆتىنچى باب ھەبىبۇللا ئاكا 32
بەشىنچى باب مەكتەپ 42

ئىككىنچى قىسىم
تىرىكچىلىك يولىدا

ئالتىنچى باب تاڭگازىچى بالا 53
يەتتىنچى باب موزدۇزلار ئارىسىدا 65
سەككىزىنچى باب سەنئەت مەكتىپى 78

ئۈچىنچى قىسىم
تۇرمۇش قاينىمىدا

توققۇزىنچى باب ناخشىچى يىگىت 93
ئونىنچى باب ئۇنتۇلماس ئۇستازلار 116

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

تۆتىنچى قىسىم
سەھنە ھاياتى

ئون بىرىنچى باب قايسى ناخشىنى ئېيتاي ········· 143
ئون ئىككىنچى باب جۇنۇن ························· 153
ئون ئۈچىنچى باب ھەقىقىي غېرىب ················ 164
ئون تۆتىنچى باب ئىنقىلاب يىللىرىدا ·············· 179

بەشىنچى قىسىم
سەپەر

ئون بەشىنچى باب مۇقام ئۇستازى بىلەن بىللە ··· 192
ئون ئالتىنچى باب جەنۇبقا سەپەر ·················· 201
ئون يەتتىنچى باب پايتەختكە سەپەر ··············· 210
ئون سەككىزىنچى باب ئوتتۇرا ئاسىياغا سەپەر ······ 216

ئالتىنچى قىسىم
ئاخىرقى سۆزلەر

ئون توققۇزىنچى باب رول ئالغۇچىلار ۋە ياراتقۇچىلار231
يىگىرمىنچى باب سەنئەتكە ئىشتىياق ················ 239
يىگىرمە بىرىنچى باب ئۇنىڭ تۆھپىسى ··············· 248
خاتىمە ··· 261

بىرىنچى قىسىم

بالىلىق دەۋر

بىرىنچى باب

توغرىكۆۋرۈكلۈك بالا

1910 - يىل سەھەر.

غۇلجا شەھىرىنىڭ توغرىكۆۋرۈك مەھەللىسىدىكى «ئاقدەڭ مەسچىتى» نىڭ ئىمامى — جارۇللا ئىمام بۈگۈن بامدات نامىزىنى ئەڭ قىسقا ئايەتلەر بىلەنلا ئوقۇپ تاماملاپ، ھەر كۈنى بامدات نامىزىدىن كېيىن نامازخانلار بىلەن بولىدىغان كىتابخانلىقنىمۇ قىسقارتىپ، مەسچىتتىن ئالدىراپ چىقتى - دە، جامائەت بىلەن خوشلىشىپ، مەسچىتتىن ئانچە يىراق بولمىغان ئۆز قورۇسىغا قاراپ يول ئالدى. ئىمام ئوتتۇرا بوي، ئاپئاق ساقىلى ئۆزىگە ياراشقان، قىزىل يۈزلۈك ئادەم ئىدى. يول ماڭغاندا پۇتىدىكى كەشىسى تاپىنىغا ئۇرۇلۇپ، يېنىك شاقىلدىغان ئاۋاز چىقىراتتى.

جارۇللا ئىمامنىڭ بەش ئوغلى بولۇپ، ئىمام ئوغۇللىرى بىلەن بىر قورودا ئولتۇراتتى. ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ياز كۈنلىرى دېھقانچىلىق قىلىپ، قىش كۈنلىرى خادىن كۆمۈر ئەكېلىپ سېتىپ تىرىكچىلىك قىلىشاتتى. مەسچىتتىن قايتقان ئىمام توپتوغرا ئىككىنچى ئوغلى ھەببۇللانىڭ ئۆيىگە كىرىپ باردى. ئۆي ئىچكىرى - تاشقىرى ئىككى ئېغىز، ئاددىي توپا تام ئۆيلەردىن ئىدى. ئىمام «بىسمىللاھىررەھمانىررەھىم» دەپ بوسۇغا ئاتلاپ دالان ئۆيگە كىرىپ، ئادەم كەلگەنلىكىنىڭ بېشارىتى ئۈچۈن يۆتىلىپ قويدى.

جارۇللا ئىمامنىڭ كېلىنى ھەلىمىخان ئىچكىرىكى ئۆيدىن

چىقىپ، قېيناتىسىغا ئېگىلىپ سالام بەردى. ئىمامنى ساراي ئۆيگە باشلاپ، تۆرگە ئۆتكۈزۈپ، ئاستىغا كۆرپە سالدى. بۇ ئۆينىڭ تالاغا قارىغان بىرلا دېرىزىسى بولۇپ، دېرىزە قەغەز بىلەن چاپلانغان، ئازراق بولسىمۇ يورۇق چۈشسۇن، دەپ كۆزنەكنىڭ ئۇيەر - بۇ يېرىگە قەيەرلەردىندۇر تېپىپ كېلىنگەن ئەينەك پارچىلىرى يېپىشتۇرۇپ قويۇلغانىدى. ئۇ زامانلاردا يولۇچىغا توپىلىق يولدا بىرەر پاي ئات تاقىسى ياكى ئالىقانچىلىك ئەينەك پارچىسى ئۇچراپ قالسىمۇ «لازىم بولۇپ قالار» دەپ، پۈۋلەپ قوينىغا سالاتتى. ئەينەكلىك يورۇق دېرىزىلەرنى پەقەت بايلارنىڭ ئۆيلىرىدىلا ئۇچرىتىشقا بولاتتى... تاڭنىڭ قەغەز چاپلانغان بۇ دېرىزىدىن چۈشكەن يورۇقى تېخى ئۆينى تولۇق يورۇتۇپ كېتەلمىگەچكە، تەكچىدە «شامچى مەھەللە»[1]نىڭ يوغان ئاق شامىلىرىدىن بىرى ئەتراپقا قويۇق ماي پۇرىقى چېچىپ، پاراسلاپ كۆيۈپ تۇراتتى. ئىمام بىر قاراپلا نامرات بولسىمۇ كېلىنىنىڭ بۇ ئۆينى ناھايىتى پاكىز تۇتقانلىقىنى كۆرۈپ سۆيۈندى. سۇپىدىكى بورا ئۈستىگە بىر پارچىلا كىگىز سېلىنغان، ئۆينىڭ كىگىز ياپالمىغان ھەممە يېرى — ئوچاق باشلىرىغىچە سېغىز توپىدا پاكىز سۇۋالغانىدى. يۇقىرىغا سېلىپ قويۇلغان ئاپئاق جايناماز يېنىدىكى يۆگەكتە بىر بوۋاق تاتلىق ئۇخلاۋاتاتتى.

— ھەبىبۇللا تېخى كەلمىدىمۇ، نېمە؟— دەپ سورىدى ئىمام دۇئادىن كېيىن.

— شۇنداق، دادا، تۈنۈگۈن ئەتىگەن خاڭغا چىقىپ كەتكەنچە، قايتىپ كېلەلمىدى.

— كۆمۈر بېسىقمىدۇ، قانداق؟

— يولمۇ يامان دېسىلە...

— خۇدايىم ساقلا! بالىنىڭ ئىسمىنى نېمە قويۇشنى

---

[1] شامچى مەھەللە — غۇلجا شەھىرىدىكى شام - سوپۇن ياسايدىغان ھۈنەرۋەنلەر ئولتۇراقلاشقان بىر مەھەللە.

مەسلىھەت قىلىشۋىدىڭلاركىن؟

— ئۆزلىرى بىلسىلە دادا. سىلى نېمە ئىسىم قويۇپ بەرسىلە بىز شۇنى خۇش كۆرىمىز.

— ئاكىسىنىڭ ئىسمىنى «ئابدۇلئەزىز» قويۇۋېدۇق ـ ھە؟ بۇ مېھمانىنىڭ ئىسمىنى «ئابدۇۋەلى» قويايلى. بۇ — ئاللانىڭ بەندىسى دېمەك بولىدۇ، — دەپ ھەلىمخانغا قارىدى جارۇللا ئىمام.

— قۇلاقىمۇ يېقىشلىق ئاڭلىنىدىكەن، — دەپ كۈلۈمسىرەپ تەستىقلىدى كېلىن.

— قېنى ئەمىسە، بىسمىللاھىررەھمانىررەھىم! — دەپ جايناماز تەرەپكە ئۆتۈپ بوۋاقنى قولىغا ئالدى. ئىمام بوۋاقنىڭ ئوڭ قۇلىقىغا ۋارقىراپ تۇرۇپ ئەزان ئوقۇپ، چەپ قۇلىقىغا تەكبىر ئېيتتى، — ئاللاھۇ ئەكبەر، ئاللاھۇ ئەكبەر! ··· بالام، ئىسمىڭىز «ئابدۇۋەلى» بولسۇن، ياراتقان ئىگەم ئۆمرىڭىزنى ئۇزۇن، بەختىڭىزنى زىيادە قىلسۇن، — دېدى ـ دە، يۆگەكتىكى بوۋاقنى جايناماز ئۈستىگە قويۇپ دومىلىتىۋەتتى. چۆچۈپ ئويغانغان بوۋاق كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ، چىرقىراق ئاۋاز بىلەن يىغلىۋەتتى.

— ئايھاي! — دەپ زوقلىنىپ كۈلۈپ كەتتى ئىمام، — قارا بۇنىڭ ئۆزى كىچىك بولغىنى بىلەن ئاۋازىنىڭ سازلىقىنى. خۇدا خالىسا مەن بۇ ئوغلۇمنى قارىي قۇرئان قىلىمەن.

مانا بۇ قۇتلۇق سەھەردە ئىسىم قويۇلغان بوۋاق كەلگۈسىدىكى ئاتاقلىق ناخشىچى ئابدۇۋەلى جارۇللايوف ئىدى.

※ ※

تۇغرىكۆۋرۈك — غۇلجا شەھىرىنىڭ شىمالىي دەرۋازىسى سىرتىدا جايلاشقان مەھەللە. ئېيتىشلارغا قارىغاندا، بۇ يەر

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com